

היכון, הכן וצא...

הרב חיים צבי יאקאב יועץ חינוכי מרצה באחיה

שלום הרב יאקאב

אני משמש כמלמד בת"ת זכיתי השנה להשתתף בכנס מחנכים מטעם עיריית אלעד ואחיה בטבריה ברצאתך בכנס דיברת נגד תחרויות בכיתה, רציתי לשאול האם זה כולל גם "חידון חנוכה" שבו כל ילד מנסה להעפיל לגמר וזוכים בפרסים יקרי ערך, שללא ספק זה מוסיף תורה וערך לחג החנוכה.

ב. סויה

היות וכבר הרחבנו בנושא זה באחת התשובות הקודמות לכן אנסה לתמצת את התשובה, קנאת סופרים יכולה להיות מעלה רק כאשר יש לכל ילד סיכוי סביר לזכות, הוא בוחר להתמודד ואווירת התחרות מדרבנת אותו להוציא מעצמו את המיטב, אבל אם פערי הכוחות בכיתה גדולים ואופי התחרות אינו מאפשר לכל ילד לזכות אז הקנאה מהווה חיסרון שיכול להוביל לייאוש ותסכול.

ואצטט כאן מדבריו של מרן שר התורה הרב שטיינמן זצוק"ל על שאלה שנשאל בנושא תשובתו הבהירה וכל מילה שלי מיותרת:

האם ראוי ונכון לארגן בת"תים ובישיבות חידונים פומביים עם פרסים ותעודות לילדים. מצד אחד החידונים והפרסים מועילים ובבחינת 'קנאת סופרים תרבה חכמה'. אולם לעומת זה יש ילדים חלשים כשהם רואים שהם לא מצליחים הם נשברים, וכי יכול להיות שזה יהא בבחינת 'יצא שכרם בהפסדם'? בדומה לכך, ברצוננו לדעת כאשר בשעת השיעור ילד שואל שאלה טובה, האם להחמיא לו ולעודדו על כך, כאשר מאידך גיסא יש ילדים חלשים שהם אף פעם לא יזכו לעידוד הזה ואולי זה גורם להם לקנאה, לעצבות בלב, לייאוש והרגשה שהם לעולם לא יכולים להגיע. והשאלה אם לעודד הטובים ובכך יתעלו ביותר בזמן שזה גורם חולשה לילדים אחרים בכיתה?"

תשובת הרב שטיינמן זצוק"ל

"אין ספק שלעודד ילד ובחור הוא דבר חשוב ביותר בהצלחתו בחיים. אולם מדוע לעשות את העידוד ברבים, ניתן לקחת את הבחור או את הילד ביחידות ולומר לו: "אמרת סברא טובה". אבל למה ברבים? "בכלל, כל דבר שעושים ברבים זו סכנה גדולה. הכבוד הזה בפומבי, לעולם אינו מביא לטוב. ילד שזכה לכבוד פומבי, יתקשה לגדול בעתידו לת"ח אמיתי. החידונים והמבחנים הפומביים שעושים בפרהסיה זה לא בריא בכלל. מה שלא עושים בפרהסיה זה פחות מסוכן ולכן צריכים למצוא את הדרך הנכונה לעודדם כסדר אך מבלי שייפגעו חלילה

החלשים. "כתוב בגמ' קנאת סופרים תרבה חכמה. אפילו יוסף הצדיק שיעקב אבינו נתן לו כתונת פסים, אומרת הגמ' שבן אדם לא יבליט בן בין הבנים כיון שבזה שיעקב אבינו נתן ליוסף כתונת פסים, אפילו שזה לא דבר גדול ומיוחד נהייתה כזו קנאה. ואפילו שהם היו אנשים גדולים וכל העניין כפי מדרגתם, אבל כך זה כשיש קנאה. אבל אם היה יעקב עושה לו כתונת פסים ואף אחד לא היה יודע מזה, לא היה קורה מה שקרה. ובכלל רצוי לעורר ולהועיל בדבר ע"י שיחנכו את הצעירים מקטנותם לדעת שלעולם אל להם להביט על השני, אלא על הילד והבחור להבין כי כמו שאדם לא יחשוב ולא יצטער למה אינו גדול כמו משה רבנו ע"ה או כהגאון מווילנא, כך צריך כל אחד לדעת שהוא צריך להיות כמו שהוא, ואינו צריך להיות כמו השני, כי כל אחד נולד עם הכשרונות שלו ועם האפשרויות שלו, ואם יתרגל לא להסתכל על חברו אלא יראה לגדול כפי כוחותיו, יהיה כל אחד מאושר! ועי"ז יזכה להגיע למה שבכוחו להגיע. "ולכן יש לראות לא רק לעודד את התלמיד, אלא גם להסביר לו כי כל אחד נברא לשמש את קונו לפי הכוחות שלו. ובוודאי זה לא קל לקבל דברים אלו, כי הלא אפי' אנשים גדולים קשה להם לקבל דבר זה וכ"ש צעירים, אך בכל זאת אם יצליחו אפי' קצת להחדיר את ההרגש והמחשבה הזאת לא להסתכל על השני, זה יציל את האדם, ואז כל אחד יוכל לעלות ולהיות ת"ח וירא שמים ויעלה לגדולות. "ואגב, דבר זה אינו נוגע רק לצעירים, אלא רואים את זה בכל מקום, אם בישיבות בראשי ישיבות ובמגידי שיעורים, וכן במורים בבתי ספר ובכל המוסדות, אם יש אחד שמצליח יותר זה מביא קנאה וגורם לכל מיני דברים רעים. והאוויר הגדול ביותר הוא שהאדם לא יביט ולא יחשוב מה שיש לאחרים, רק יחשוב מה שמוטל עליו לעשות בחיים." עכ"ל

אך על אף שלא כדאי לעשות תחרויות בכל זאת מומלץ לעודד ילדים להביא תשובות בלי לסיים עם הטעם החמוץ של הפסד בתחרות אלא כל ילד שהשתתף בתחרות מקבל ממתק וכד' כך נמנע מהבערת קנאה ויאוש ונרוויח רק הוספת תורה בחשק ובשמחה.

בברכה מרובה

חיים צבי יאקאב

יועץ ומרצה חינוכי

להערות הארות ושאלות

jacobc73@gmail.com